

HORVÁTH JÁNOS ÉS SCHÖPFLIN ALADÁR LEVELEZÉSE

Közzéteszi Korompay H. János

Az Eötvös-kollégium tanára és a *Vasárnapi Újság* szerkesztője az 1911-ben megalakult Magyar Irodalomtörténeti Társaságban ismerhették meg egymást. Barátságuk elsősorban azért mondható nevezetesen, mert az akkori irodalmi élet fő törésvonalát tudta áthidalni: Horváth János 1909 végén jelentette meg *ADY S A LEG-ÚJABB MAGYAR LYRA* című könyvét, s konzervatív folyóiratokban jellemezte és bírálta az új irodalmat; Schöpflin Aladár 1908-tól rendszeresen publikált a *Nyugatban*. Nagyra becsülték egymás munkásságát, s mint az levelezésükből kiderül, Schöpflin 1917 végén, 1918 elején szerette volna megnyerni barátját a *Nyugat* számára. Horváth János azonban nem fogadta el ezt a lehetőséget: az 1923-ban megindult *Napkelet* szerkesztésében vett részt, s a folyóirat kritikai rovatának vezetője lett.

Az a hét levél, amely hagyatékukban fennmaradt, fontos üzenetet közvetít a mai olvasó számára. Egyrészt azt tudatosítja, hogy az irodalomtörténeti irányzatok szerinti tagolás önkényes lehet, ha

nem tárja fel az egyéniség és az irány viszonyát, a személyiség erejét és önállóságra törekvését, aki nemcsak a másik tábornak, hanem szövetségeseinek is állandó vitapartnerre; másrészt arra példa, hogy az igazi vita kölcsönös jóindulatra és tiszteletre épül, s nem arra a címkére, amelyet olyan könnyen lehet a másakra ragasztani.

Schöpflin Aladár három levele 1917-ből és 1918-ból való. Két évvel halála után, 1952-ben az Országos Széchényi Könyvtár kéziratárába került négy olyan, Horváth Jánostól származó levél, amely egyrészt az előzményekre (1913), másrészt a barátság folytonosságára (1932, 1937) világít rá. Schöpflin 1917 végi és Horváth János 1932-ből való leveléből jórészt kikövetkeztethető az elveszett vagy lappangó válaszlevelek tartalma. Szövegüket – az idegen szavak kivételével – a mai helyesírás szerint közöljük; a megértéshez szükséges adatok jegyzetben találhatóak.

Korompay H. János

Nagyságos Schöpflin Aladár író úrnak
Budapest, IX., Ráday u. 59.

Igen tisztelt Uram!

Van szerencsém értesíteni, hogy a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Önt e hó 1-jén tartott közgyűlésén választmányi taggá választotta meg. Kérem, fogadja szívesen ez egyszerű híradást, s ajándékozza meg Társaságunkat állandó, buzgó érdeklődésével.

Maradtam igaz nagyrabecsüléssel

Budapest (I., Ménesi út 11.), 1913. márc. 3.

tisztelő híve
Horváth János
a M. I. T. titkára

Nagyságos Horváth János tanár úrnak
 Budapest, I., Ménesi út
 Eötvös-kollégium¹

Budapest, 1917. XI. 26.

Kedves Barátom,

könyvemről annyi számárságot és ürességet írtak barátaim és ellenségeim egyaránt: a róla szóló cikkeken úgyszólván kivétel nélkül annyira érzett a pró vagy kontra animozitás kapcaíze, hogy valóságos lelki üdülés és vigasztalás volt a te okos és becsületes cikketed olvasni a *Philologiai Közönyben*.² Köszönöm neked ezt az örömet, de engedjed meg egyúttal, hogy néhány kemény dolgot mondjak neked.

Mindazok között, akik ma nálunk nem a zszurnaliszta, hanem a tudós fegyverzetével kritikát úznek, nézetem szerint te vagy az egyetlen erre igazán jogosult, mert csak tebenned vannak meg az erre való kvalitások: írói tehetség, pregnáns és erkölcsileg független egyéniség és az ítéletnek élessége. Miért mégis, hogy téged hallani legritkábban? Mondhatom, mindig felháborodom, mikor azt a sok zagyaságot olvasom, amit mások olyan folyóiratokba írnak, amelyek bizonyára te számodra is nyitva állnának, amikor akarod? Miért mindig *rr.*³ és csak három évben egyszer *th.s.*?⁴ Miért engedted át a tért az üresfejúeknek, az ügyeskedőknek, a gyanús függetlenségűeknek: a kabátfeladás révén íróvá váltaknak? Miért nem ragadod magadhoz a fiatalabb tanárnemzedék fölötti szellemi vezetést irodalmunkban: miért engedted, hogy az a látsszat keletkezzék, mintha ez a vezetés olyanok kezében volna, akiknek erre sem morális, sem szellemi jogcímük nincs? Hol vannak essayid irodalmunk nagyjairól? Hol vannak kritikai cikkeid a mai irodalomról? Egy évben egy-két kis cikket írni, az csak éppen arra jó, hogy jelezd, hogy vagy, és tudnál valamit csinálni, amit nem csinálsz meg. Szememre veted, hogy nem polemizálok – de hát kivel polemizáljak? Hol az az ellenfél, akinek gondolatai vannak, mert hiszen mással polemizálni csak nem érdemes? Cs. E. vagy K. [?] L. urakkal polemizálni – mondd, izléses és ésszel élő embernek való ez? És mondd, maradhat az, hogy ezek jelentik a magyar tanárság mondanivalóját a magyar irodalomról? Mért nem aktiváltatod magadat? Mért maradsz állandóan a tartalékban? Nem érzed, hogy mulasztást követsz el: amelyért felelősséggel tartozol? Éppen ma súlyos felelősséget vesz a vállára mindenki, akinek tehetsége van, és nem fejt ki olyan terjedelemben és nyomatékkal.

Tudom, hogy háborúban voltál, és talán még nem tértél magadhoz eléggé.⁵ De én már a háború előtt is haragudtam rád szótlanágodért.⁶ Most végre meg kell szólalnod, nem évenként egyszer, hanem rendszeresen és következetesen: ahogy hivatva vagy: képviselned kell a magyar kritika komolyabb és súlyosabb fegyverzetű szárnyát, a sub specie aeternitatis szempontját a kritikában: amelyet az aktuális irodalmi életben benne élő író nem érvényesíthet kellően. Bizonyára akarod te is a magyar kritika föltámasztását halottaiból – mért nem mondd ki újra meg újra azt a varázsszót, amelyet csak te tudsz társaid közül?

Jobb szerettem volna mindezt szóval elmondani neked, de mikor két különböző szférában élünk, úgyszólván sohasem találkozunk: két szomszédos budai hegyen lakva (te a Gellérthegyen, én a Várhegyen) messzebb lakunk egymástól, mintha két különböző városban élnénk!

Szívesen üdvözöl igaz híved

Schöpflin Aladár

Nagyságos dr. Horváth János úrnak
 Budapest, I., Ménesi út
 Eötvös-kollégium

Budapest, 1917. XII. 3.

Kedves Barátom,

szíves levedre volna néhány megjegyzésem, amelyet nem szívesen hallgatok el. Mivel nem sok reményem van rá, hogy hamarjában személyesen mondhassam el, enged meg, hogy ezzel a levéllel untassalak.

Először is az „altruizmus”. Én meglehetősen hűvösen ítélek a magam munkájáról. Tudom, mik a hiányai, s tudom, mi származik ezek közül tehetségem korlátaiból, mi azokból a körülményekből, amelyek között dolgozom; de nem kívánhatom, hogy ebben mások is éppoly pontosan differenciáljanak, mint én. A kritikát pedig tűröm, éppúgy, ahogy alkalmazom is másokkal szemben. Ezt a kritikusi morálhoz tartozónak érzem.

A te megjegyzéseid nagy örömet szereztek nekem, elsősorban mert megértés és becsületes őszinteség sugallta őket, s amit cikked első részében mondasz, az nagyjában megfelel a magam ítéletének könyvemről. Bíráló megjegyzéseid egy részének igazságát elismerem, másokról felvenném veled a vitát: de ez, ugye, elvi dolog, s ilyenféle nézeteltérés nem lehet oka józan eszű embereknek másnak, mint megbecsülésnek.

Amikor velem szemben a kritikai értékelés igazát véded, úgy hiszem, olyat védesz, amit én nem támadtam, legalábbis nem úgy. Előszavam vezetett félre, mint másokat is, s beismerem, ez az előszó nincs szerencsésen fogalmazva, kapukat nyit a félreértéseknek. Én nem per absolutum az értékelés ellen szólok, hiszen enélkül nincs kritika, ha nem akarnám is, értékelnem kellene: de az értékelésnek azon módjai ellen, melyek nálunk divatosak: érvényét veszített tradíciókból vagy merő önkényből, egy-egy ember egyéni ízléséből vett kategóriák szerinti „mérciskélése” ellen az írónak és művésnek, az ellen, hogy minden számár a maga közepszerűségét, elfogultságát és szolgalelkűségét szabhassa művészi törvénnyé. A megértésen át való értékelés az én kritikai ideálom: a megértés legbiztosabb útjainak azokat tartom, amelyek a pszichológián és a szociális tényezők ismeretén keresztül vezetnek. Nem hiszem, hogy az én cikkeimben ne volna ilyen értelmű értékelés, én azt érzem, hogy pl. Vajda vagy Mikszáth értékéről való fogalmaim is benne vannak róluk szóló cikkeimben.

Különben is én arcképeket igyekeztem festeni, hol részletesen, hol silhouette-szerűen, tehát nekem az arcvonások minémúsége volt fontosabb, nem az értékmerők. Az értéknek az ilyen műben inkább kimondatlanul kell benne lennie, mint ahogy egy arcon rajta van, hogy ostoba arc-e vagy nem, gonosz-e vagy jó, anélkül, hogy rá volna írva, sőt anélkül, hogy a festő ezt akarta volna kifejezni. Mindig az íróról beszélek inkább, mint művéről, mert írás közben az arc érdekelt. S nem hiszem, hogy a portraitműfajról való fogalmam: amely ebben vezetett, téves volna. Az olvasónak úgy kell az illetet olvasni, hogy portrait-nek van írva, s nem szabad olyan követelményeket belevinni, amelyek nem az író szándékából folynak. Nekem, ha olvasok valamit, mindig az az első kérdés, mi volt az író szándéka: mennyiben érte el – a művet belülről, önmagából lehet helyesen megítélni, nem az én olvasói praekonceptióim vagy elfogultságaim szerint. A legtöbb kritikus szerintem ebben hibázza el a dolgát.

A legtöbben az új irodalomról szóló cikkemet értették félre. Ez a cikk a *Huszedik Századnak* készült, s már csak ennél fogva is tudatosan a szociológiai szempont kizárólagosságának szándékával. Távol állott tőlem Ady kimerítő méltatása: én csak szo-

ciológiai reflektorral akartam rávilágítani. Másrészt ez a cikk akkor íródott, mikor Ady még a *Vér és arany* és a *Szeretném, ha szeretnének* Adyja volt: már csak azért sem lehet a kép *ma* teljes érvényű.

Végül: Vajdának *csakugyan* a „*Múlt ifjúság tündértaván*” stb. a legszebb sora: akárki mit mond is.

Ami pedig téged illet, fejtegetésedet értem. Azt a helyzetet, amelyben vagy, ismerem átélésből. Így voltam én is fiatal koromban: ez volt az oka, hogy csak jóval harmincadik évemen túl tudtam föllépni mint író. Addig némaságra voltam kárhóztatva: a némaság, amint tudod, butít, és erkölcsileg zülleszt. Ennek köszönhetem képzettségem hiányait és sok más hibámat. Akkor, a végső elkedvetlenedés idejében a *Nyugat* megindulása rántott ki a mocsárból. Habozva álltam be oda, ugyanazok a skrupulusaim voltak, mint neked, de beálltam, mert meg kellett ragadnom a szóhoz jutás egyetlen lehetőségét. Itt legalább tisztelték a független véleményemet, s közel kerülhettem néhány emberhez, akiket írói tehetségükkel és emberi tulajdonságaiknál fogva szeretek. Ezért a *Nyugat*nak, anélkül, hogy mindenben azonosítanám magamat vele, ragaszkodással tartozom. S akármilyen a *Nyugat*, tisztább és tisztességesebb ott az irodalmi levegő, mint a hivatalos irodalom bármely organumában. Ezt mondhatom, mert ismerem mind a kettőt, s mindennap látom, hol lakik a gyávaság, elfogultság, megalkuvás és irigység, hol becsülik meg a tehetséget, s hol néznek rá ellenséges szemmel.

Te tiszteletre méltó okoknál fogva nem teheted meg a lépést a *Nyugat* felé, ahol valamikor – úgy tudom – kínálkozott számodra tér a munkára. Nem vagy sehol, sem az egyik, sem a másik pártban, ami szép volna, ha függetlenséget jelentene, de bizony inkább baj, mert tehetetlenséget jelent. A hivatalos urak jól értenek a légszivattyú kezeléséhez: amint ezt egykor Szekfű Gyulának írtam: lám, téged is szépen odatettek az üvegharang alá, s nem bántanak, csak kiszívják a levegőt körülötted. Még küzdeni sem tudsz ellenük, nincs fegyvered. Bezárkózik a megvetés és dac tour d’ivoire-jába, és pompás tehetséged kárba veszésnek van kitéve. Sokan vannak így, s nem a legutolsók. Hogy nem tudnak egyesülni – mégis az emberekben kell a hibának lenni. Csak keresztény emberek tűrhetik ilyen némán az ilyen méltatlanságot, zsidók kiverékszik a maguk igazát. A magyar faj történelmi átká, a tunya lemondás van bennetek, vagy csak még nem jött el az időtök?

Sokat gondolkoztam már ezen, s nem jutottam eredményre. Mért nem tudtok ti organumot teremteni magatoknak, vagy valamely organumhoz csatlakozni: ahol kellő helyet tudnátok biztosítani magatoknak? Ezen [?] időben hallottam valami ilyen tervekéről – nem gondolsz-e arra, hogy ezt meg kellene valósítanod? Most persze nem lehet, de csak vége lesz a háborúnak?

Egyáltalán: leveledből látom, hogy helyzetedet nyomasztónak érzed – hát nem volna mód változtatni rajta?

Szívből üdvözlök igaz barátod

Schöpflin Aladár

Nagyságos dr. Horváth János tanár úrnak
Budapest, I., Ménesi út
Eötvös-kollégium

Budapest, 1918. I. 26.

Kedves barátom,

engedd meg, hogy minapi levélváltásunk kapcsán közöljem veled egy ötletemet. Kizárt dolog volna részedről, hogy a *Nyugat*-ba írjál? Természetesen tökéletes függetlenséged és gondolatszabadságod fenntartásával – akárki akármit mond is, ez a *Nyugat*-nál megvan, és számodra különösen megvolna. Ami a fogadtatást illeti, puhatolóztam ebben az irányban, s örömmel tapasztaltam, hogy a készség a *Nyugat* körének összes tagjai részéről megvan: szívesen látnák, ha közénk állnál.

Ha a dolgot megvitathatónak tartanád, talán fölkereshetnél valamelyik nap a Central kávéházban estefelé 6-7 óra közt.

Szívesen üdvözöl igaz híved

Schöpflin Aladár

Budapest, 1932. VI. 2.

Kedves Barátom!

Tökéletesen igazad van. *Arról* illő lett volna néhány nyomatékos szóval megemlékezni.⁷ S ha tudom, hogy a *Vas. Újs.*-ban az ő kritikusi munkássága oly folytonos és a verses műveket illetőleg oly hézagtalan volt, mint szíves közlésed mutatja, okvetlen módját ejtettem volna, hogy alkalmas helyen ezt is szóba hozzam – bár, amint látod, még műfordításairól is csak egy zárójeles mondatban emlékezhettem meg.

Az *egész* igazságról csak a Te szíves soraid világosítottak fel. Mindent nem, de majdnem mindent elolvastam, amit róla írtak: nem emlékszem azonban, hogy a Te közlésedhez hasonló értesítést olvastam volna valahol. Sőt erre nézve családja tagjaitól sem kaptam utalást. Olvastam egyebek között, amit a *Vas. Újs.* írt róla 1901-ben, tehát éppen akkor, amikor a Statiszt. Hivatal igazgatójává kineveztetvén, leveled szerint megvált addigi állandó kritikusi szerepétől: de abban sem volt egy szónyi célzás sem az ő munkatársi viszonyára.

Kétségtelen, hogy ezt az egész dolgot Te tudod legjobban, sőt – úgy látszik – egyedül Te tudod. Kétségtelen az is, hogy ez nevezetesebb dolog, semhogy keresztet vehetnénk rá. Meg kell tehát írnod legalább magát a tényt (ha ugyan eddig valahol meg nem írtad). Bármelyik szakfolyóirat örömmel fogadná (pl. a Pintér-féle *Irodalomtörténet*).

Dissertációnak azonban nehezen merném kiadni – sok sajnós tapasztalatom után. Ilyenfajta témához nagyobb érettség, tájékozottság és önállóság kell, mint amennyivel a mi doktorandusaink átlaga rendelkezik. Persze örülnék neki, ha valamelyik meg tudná csinálni. Rég ajánlgatom már témaként magát a *Vas. Újs.*-ot (egy szép monografia lebeg a szemem előtt), de nemigen mernek beleharapni. Ha úgy volna nálunk is, mint a franciáknál, hogy 40–50 éves bácsik jelentkeznek doktori vizsgára, minden másképp volna!

De hagyján!

Köszönöm, hogy ily nevezetes dologban felvilágosítottál, s köszönöm emlékbeszédemet illető szíves szavaidat.

Még egyet! Császár Elemér kollégám nemrég íratott Vargha Gyuláról egy tanítványaival disszertációt (Szabó Gizella: V. Gy. élete és irodalmi munkássága) – V. Gy. kritikai munkásságáról abból sem okultam jobban, mint egyéb tanulmányokból. (Elég gyenge kis mű különben!)

Szíves üdvözlettel

szerető barátod
Horváth János

[Pecsét: Budapest, 937. máj. 31.]

Nagyságos Schöpflin Aladár szerkesztő úrnak
Budapest, I., Attila u. 39.

Kedves Barátom! Fogadd hálás köszönetemet kitűnő munkád szíves megküldéséért.⁸ Nagy érdeklődéssel olvasom, rábízva magamat kalauzolásodra. Látom, hogy rólam is meg-megemlékezel.⁹ Köszönöm ebbeli figyelmedet, bár az irodalmi életben csakugyan egészen jelentéktelen szerepet játszottam.

Szíves baráti üdvözlettel

igaz híved
Horváth János

Budapest, 1937. X. 9.

Kedves Barátom!

Szekfű vállalja a jelölést. Azt azonban kiköti, hogy ne a Pekár helyére válasszák meg, mert Pekárról emlékbeszédet mondani nem hajlandó.¹⁰

Üdvözöl
Horváth János

Jegyzetek

1. Mindhárom Schöpflin Aladár írta levél fej-
léces borítékban (VASÁRNAPI ÚJSÁG SZER-
KESZTŐSÉGE. Telefon 140-18. Budapest,
IV. Vármegye-utca 11. sz.) és papíron (VA-
SÁRNAPI ÚJSÁG SZERKESZTŐSÉGE. 64-ik
évfolyam.) található.

2. SCHÖPFLIN ALADÁR: MAGYAR ÍRÓK. IRODAL-
MI ARCKÉPEK ÉS TOLLRAJZOK. A *Nyugat* folyó-
irat kiadása. *Egyetemes Philológiai Közöny*,
1917. 642–646.

3. Császár Elemér szignója.

4. Horváth János szignója.

5. Horváth János 1914 és 1917 között három
évet töltött a szerbiai és a galíciai fronton.

6. Schöpflin Aladár nem tudhatott arról,
hogy Horváth János a világháború előtt pub-
likálta volna KÉT KORSZAK HATÁRÁN című ta-
nulmánykötetét. Erről így emlékezik meg
1920. november 12-én Szekfű Gyulának írt
levelében: „*Tén 1913-ban akart tőlem az Élet so-
rozat egy kötet kritikát stb. kiadni: KÉT KORSZAK
HATÁRÁN. Ebben jöttek volna a Nyugatról, Adyról
és a hozzátartozókról addig megjelent cikkeim, Ba-
bitsról, Ignotusról kézirataim; meg egypár más
(Komjáthy Jenő, Ambrus Z.). El volt fogadva. De
aztán alkudozni kezdtek: hogy kellene bele egypár
katolikusról is cikk (Sik Sándorról). Erre az egészet
visszavettem.*” L. Horváth János: KIADATLAN

ÍRÁSOK A KÉT KORSZAK HATÁRÁN CÍMŰ KÖTETBŐL. *Literatura*, 1993. 3–23.

7. Horváth János VARGHA GYULA EMLÉKEZETE című előadásáról van szó, amely a *Budapesti Szemlében* jelent meg (1932. 225. kötet, 365–402.). Önállóan: VARGHA GYULA TISZTELETI TAG, MÁSODELNÖK EMLÉKEZETE. Bp., 1932.

8. A MAGYAR IRODALOM TÖRTÉNETE A XX. SZÁZADBAN. Grill Károly könyvkiadó vállalata kiadása. Budapest, 1937. A dedikáció szövege: „Horváth Jánosnak szíves barátsággal Schöpflin Aladár.”

9. „Jellemző az ellenkezések szellemére, az egész irodalmi levegőre Horváth János esete. Ő volt az egyetlen, aki 1910-ben ADY ÉS AZ ÚJ [s a legújabb] MAGYAR LYRA című külön kis könyvben kiadott tanulmányában konzervatív szempontból, de a tények ismeretével és tárgyilagosan írt Adyról. A Budapesti Szemlében elismeréssel bírálta néhány, a Nyugat köréből való író novellás könyvét. Megpróbálta valódi kritikai szempontból értékelni az egész irodalmi mozgalmat egy a Magyar Figyelőben írt tanulmányában, keresve elvi alapjait, azokat az esztétikai és stíluskapcsolatokat, melyek a mozgalom különböző tagjait összekötik, s vizsgálódása eredményét a »stílromantika« fogalmában foglalta össze. Irodalmi színvonalú fejtegetését ugyane folyóirat következő számában maga Tisza István intette le egy Rusticus aláírástú kis cikkben azzal, hogy az egész mozgalom nem érdemli meg, hogy komolyan beszéljenek róla. Horváth aztán már – mint később megírta – nem kapott teret kritikai írásai elhelyezésére, s máskülönben is elkedvetlenülítették. A Nyugat e könyv írójának közvetítésével felajánlotta neki hasábjait azzal, hogy írhat szabadon, legfeljebb vitába szállunk vele – ez elől azonban kitért. Sikerült kikapcsolni az egyetlen kritikust, aki valóban írói kritikát volt hajlandó művelni, nagy kárára az irodalomnak, magának az új mozgalomnak is, amelynek csak hasznára vált volna a színvonalon álló konzervatív kritika.” (132.)

„Voltak-e olyan poétikai vagy stilisztikai elvek, melyek valamennyiükre nézve közősek és jellem-

zők? Ezt a kérdést az egyetlen irodalmi szempontból élő konzervatív kritikus, Horváth János vetette fel, s kísérletet tett ilyen közös stíluselv megfogalmazására a »stílromantika« szóval. Ennek érvényességéről és kifejező voltáról lehet vitatkozni.” (144–145.)

A konzervatív kritika mulasztásait „nagyon pregnánsan állapította meg a mai magyar irodalomtudomány legkiválóbb egyetemi művelője, Horváth János ARANYTÓL ADYIG című külön kis füzetben megjelent tanulmányában”. (148.)

„1923-ban Tormay Cecile megindította a Napkeletet, mely előbb kéthetenként, az utóbbi években havonként jelenik meg. Tormay Cecile, amíg élt, mint főszerkesztő irányította, a szerkesztés részletmunkáját előbb Horváth János, utóbb Hartmann János, Németh Antal végezte, legújabban Kállay Miklós végzi.” (267.)

„1923-ban kapott katedrát a budapesti egyetemen Horváth János, aki az ügynövezett szellemtudományi módszert honosította meg, éles elhatároló elmével megvédve magát e módszer túlzásaitól. Irodalomtörténeti munkáiban, különösen még be nem fejezett összefoglaló irodalomtörténetében az eddigieknél magasabb színvonalú szintézisig jutott el, egyes részletkérdésekre vonatkozó tanulmányaiban súlyos új szempontokra figyelmeztetett, általában odaállította a »szempontot« az adatkutató és közlés mellé. A magyar irodalmi népiességre és a magyar ritmusra vonatkozó tanulmányaival irodalmunk fontos kérdéseit helyezte új megvilágításba. Tanítása nyomán az ifjabb tanári nemzedék magasabb rendű irodalomszemléletre emelkedett. Az újabb és legújabb irodalom iránti érdeklődése segített áthidalni azt a szakadékot, mely a régi iskolai irodalomtanítás és az élő irodalom között hasadt – ennek máris mutatkoznak eredményei.” (271.)

10. Szekfű Gyula 1925-től volt az Akadémia levelező és 1941-től rendes tagja. Pekár Gyula levelező tagként halt meg 1937-ben. Róla lásd Schöpflin Aladár cikkét: *Nyugat*, 1937. II. 204–205.